

DE IVSTITIA
ET IURE
LIBRI, DECEM,

Reuerendi P. F. Dominici Soto, Segobiensis,
Ord. Præd. Theologi præclariss.

Et CAESAREAE MAIESTATIS CAROLI V. Imperatoris
quondam à sacris confessionis.

*Libri profecto eruditissimi, nunc autem postremo post omnes omnium editiones,
summo studio, fide, exactaq; diligentia recogniti. Quibus recens
accessit Liber Octauus, de Iuramento, & adiuratione.
Septimò nimirum in Sextum reiecto.*

Cum gemino Indice, altero Quæstionum & Articulorum, altero Rerum
& Sententiarum insignium, eoq; longè locupletissimo.

V E N E T I I S,
Apud Florauantem à Prato. M D LXXXIII.

ADMODVM REVER. DOM.
D. CHRISTOPHORO MEDICES,
NOBILI BRIXIENS.,
ARCHIPRESBYTERO GAVARDI,
DOMINO MEO COLENDISSIMO.

*V*M multorum libros peruvuerem (Admodum Reuerende mi Domine Christophe) & morem quem vel auctores, vel eorundem impressores, in huiuscemodi libris edendis obseruant conspicerem, nullum profecto inueni quin sub alicuius nobilissimi, atque doctissimi viri nomine fuerit in lucem productus. Quemadmodum etenim qui in agone contendit nobiliorem ducem quem nouit, in vita sua defensionem, ne vi à multis opprimatur aduocat; sic qui opus aliquod in lucem prodit, & si non nisi à proteruis impugnari possit, alicui tamen doctissimo viro illud committit, non quia solus nequeat ipsum

I N D E X,

BREVIBVS COMPLECTENS
TVM LIBRI CVI V S Q V E
TVM ETIAM QVÆSTIONVM
& Articulorum Argumenta.

LIBER PRIMVS.

Primus edisserit de iure seu legibus, quæ subrema sunt iustitia regula, hoc est, de lege naturali & humana, ab æterna derivatis: per quas homo ad finem naturalem destinatur.

ROB M I V M operis. fol. 1
Operis titulus ac divisio in
libros decem: atq; adeo sum
matim quid in singulis di
sceptetur. 1. & 2

QVÆSTIO I. De lege in communi. ibid.

Arti. 1 An villa definitionum legis a doctoribus
constitutarum legitima sit, scilicet: iur.
ibidem

- 2 Verumne lex semper in commune bo
num destinetur. 7
- 3 Sitne cuiuslibet ratio legis effectrix. 8
- 4 Numquid promulgatio sit de ratione le
gis. 10

QVÆSTIO II. De legis effectibus. 13

An effectus legis sit imperando ac uetan
do reddere homines bonos. ibid.

- 2 Nunquid legis actus congruenter assignen
tur. 16

QVÆSTIO III. De lege æterna. 17

1 An lex æterna à naturali humana, ac diui
na distinguatur. eod.

- 2 Nunquid nam lex æterna sit summaria
tio in Deo existens. 18

3 Vtrum leges universæ ab æterna proma
nent an non. 20

- 4 Creatane cūcti, tam necessaria quam con
tingētia, æternæ legis subijciantur. 21

QVÆSTIO IIII. De lege naturæ. 24

1 An lex naturalis sit habitus in nobis exi
stens. eodem

- 2 Anue lex naturalis complura contineat
præcepta. 26

3 Omnesne virtutis actus, sint de lege na
ture. 28

4 Nunquid lex naturæ cunctis sit mortali
bus vna. 30

5 Vtrum lex naturæ mutari aboliri possit,
an non. 31

QVÆSTIO V. De lege humana in ge
nere. 33

1 An præter legem naturæ necessariæ no
bis fuerint humanæ. eodem

2 Omnisne humana lex à naturali derive
tur. 35

3 Nunquid legis humanæ qualitates rectè
ab Isidoro describantur. 37

4 Conuenienterne Isidorus, & qui illum se
quuntur, ciuiles leges, iusq; humanum
diuidant. 39

QVÆSTIO VI. De potestate legis
humanae. 41

1 An lex humana in communi debeat con
stitui eodem

2 Verumne ad legem humanam pertinet
omnia vita cohibeti. 43

3 Nunquid les humana omnium virtutum
actus præcipiat. 44

4 Lex humana imponatne subditis necessi
tatem in foro conscientiæ. 45

5 Vtrum omnis penalis lex obliget ad cul
pam an non. 51

6 Lexne poenalis in foro conscientiæ an iudicis
condemnatione obliget ad penam. 54

7 Omnes subijciantur legi necne. 65

8 Subditonc liccat præter uerba legis age
re, necne. 67

QVÆSTIO VII. De mutatione & ua
rietate legis humanae. 69

1 An lex humana debeat quoquo pacto mu
tari. eodem

2 Vtrum consuetudo uim legis obtinere ya
leat an non. 72

3 Nunquid rectores multitudinis in legi
bus dispensare possint. 75

FR. DOMINI CI SOTO,
SEGOBIENSIS, THEOLOGI,
ORDINIS PRAEDICATORVM,

CAESAREAE MAESTATI à sacris confessionibus,
Salmantini professoris,

Libri decem De Iustitia & Iure.

Proœmium.

L V S T R I S S I M A Iustitiae virtus, Fidei nostræ legitima pro-
les, spei robur, charitatis pedissequa, catenarumq; virtutum clarissi-
mum iubar: quam cum profana, tum cum primis Diuina oracula su-
per se libera tollunt: vi potestate quæ homines, ciuile animal, in unum con-
gregat, ab iniurüs vindicat, amore conciliat, in pace retinet, virtuti-
bus ornat, ad aeternam deniq; felicitatem diuino munere subuebit:
hoc inquam uirtus est, quā præsenti Opere elucidare, ac pro nostri ingenij tenuitate per-
tractare instituimus. At quoniam huius fulgentissimi syderis munus est (ut ipsa nos iu-
ta docent) ius suum iuxta legum normas vnicuiq; tribuere, legitimū duxi titulum Ope-
ri, de Iustitia & Iure, inscribere. Fert nanq; animus augustam virtutis huius dignitatē
amplificare, & elementa constabiliare, eiusq; leges, membra, species, et quotquot illi ad-
uersantur iniquitates, fraudes, & violentias, pro eis que mihi diuinitus uires suppetū, Au-
qua latissimè patent, perlustrare, ac suis cuiusq; numeris depingere. Nam et si haud me
lateat, quanta cum dignitate & copia Theologorum Iurisq; prudentium plurimi argu-
mentum hoc locupletauerint, peperit tamen humana libido per temporum iniquitatem,
parturitq; in dies nouas fraudolentiae formas, quibus contra ius & fas suam quisq; ex-
pleat insatiabilem auaritiam. Quapropter nihil aliud quam operæ pretium arbitrandū
est, si iniqua pabla, & conuenta, & cambia, tamq; adeo multa usura simoniæq; recen-
tia genera, in animum nobis inducerint noua de re ueteri uolumina edere. Præterquā
quod quanto plura à præcessoribus in re quaq; inuenta sunt, tanto posteris, si vlo valēt
ingenio, ubiorem syllam subministrant excogitandi noua. Accedit, quod nemo tā fa-
eliciter scholasticam rem, quæ implexa perse est, tractavit, quin possit vigilanteri diligē
via (non de mea loquor) firmius exactiusq; constabili, ordinatus disponi, atque emun-
dus perpoliri. Hac igitur de causa, cum me, qui post multos annos in hisce scholarū ca-
ribedris insumpros, alijs publicis negotijs distractus, Vale huic prouincia renuntiauerā,
ab illisq; post negotijs exiricatus, sacris me literis addixeram, iam nunc scholarū vota,
nihil minus cogitantem, ad eandem prouinciam repetinerint, meque Patres Conscripti
omnino renitentem accersuerint, meiq; maiores iurū coegerint: ac deinde publico suf-
fragio hac mihi prædictio de Iustitia obtigerit, postulare ex me instantissimè cæperunt,

sus ergo istorum verborum est , quem usus declarat : ne tempè quod quæ acquisierat in seculo , relinquat monasterio ; quod autem episcopus factus adiecit , relinquat episcopali ecclesiæ .

Bona vero religiosorum ,
Episco-
pus reli qui titulares episcopi sunt ; quia sedem
giosus non habent licet acquisita eis sint in episcopatu , monasterijs obuenient . Testa-
mentum cōdilem autem condere , manifestum est nō
dere nō posse sine Papæ dispensatione . Et tunc ait
pōt abs- D. Thom. sic episcopus religiosus est , non
que fa- sibi concedi ut tanquam de proprio testa-
cultate mentum faciat , sed quia Papa eius am-
Papæ pliat facultatem dispensandi sua bona , ut
Epilo- eadem facultas duret post mortem . Ait
gus. vero postquam ita liberè dispensatur cum
illo atque cum alijs episcopis parum re-
fert quomodo fiat .

Ecce Opus decem Librorum , quod de-

iustitia & iure polliciti sumus : & in Quæstiones septuaginta sex , Articulos vero ducentos octuaginta & octo partiti sumus , per varia ac lubrica , perque ardua ac difficilia rerum genera alpirante diuino flamine , ad optatum portum perductum est Anno Christianæ salutis Millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto . In quo si quid per inscitiam nostram & ignorantiam , aut certe per negligentiam & oscitantiam à nobis peccatum est (nam studio per Dei misericordiam certus sum neutriquam deliquisse) Deus ipse misericordiarum ignoscit . Si quid vero præstum quod in rem Christianæ familiæ esse possit , eidem soli Deo acceptum referendum est . Cui laus sit & perennis gloria per infinita seculorum secula . Amen .

Decem Librorum de Iustitia & iure , Finis .

REGISTRVM.

a b c d. ABCDEFGHIKL MNO PQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo
Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.

AAA BBB CCC DDD EEE FFF GGG HHH III
KKk LLl MMm NNn OOo PPP QQq RRr.

Omnes sunt Quaterniones .

VENETIIS ,
Apud Florauantem à Prato .

M D LXXXIIII .

Colegio uerorum Anno 1584.